

Rozdział III. *Książęta Górnio-Szląscy.* Ostatnie lata panowania Mieczysława I ks. opolskiego. — Kazimierz I. — Mieczysław II. — Władysław, jego stosunek do Czechów, wyprawy wojenne. — Rozpadnięcie się Górnego Szlązka na cztery udziały. — Nieprzyjazny stosunek książąt do Polski. — Kazimierz ks. bytomski pierwszy się poddaje Czechom. — Niemożność utrzymania neutralności w czasie zająć Czechów z Polską. — Hołd złożony Wacławowi II królowi czeskiemu przez Mieczysława z księstwa Cieszyńskiego, Bolesława I z Opolskiego, Przemysława z Raciborskiego. — Szląsk Górny po śmierci Wacława II kr. Czech cieszy się niezawisłością

91

Rozdział IV. *Księstwo Wrocławskie.* Dział synów Henryka V. — Henryk VI na Wrocławiu. — Bolesław III na Brzegu wyzuwa brata Władysława z Lignicy. — Henryk zagrożony w posiadłościach swoich poddaje się Czechom; niedołężne jego rządy, śmierć. — Bolesława III rządy, powiększenie księstwa Brzegińskiego, zagrożony utratą Lignicy, składa hołd i poddaje się Czechom; warunki zależności, zły stan jego interesów pieniężnych. *Książęta Głogowscy.* Działy synów Henryka I, najazd ks. Brzegu na udział Konrada ks. oleśnickiego. — Wpływ króla czeskiego, złożenie hołdu Jana ks. Stynawy, Henryka II saganńskiego, Konrada oleśnickiego, odmowa Przemysła głogowskiego. — Zajęcie przez Czechów Głogowa. — Najazd Polaków i zajęcie powiatu Kościańskiego. — Śmierć Henryka na Saganie. *Książęta Świdniccy.* Wspólne rządy synów Bolesława I wojennego, działy. — Pogląd na panujących w Łużacyi margr. brandenburskich, wygaśnięcie ich domu. — Henryk ks. jaworski zajmuje części w Łużacyi, zmuszony z nich hołd złożyć Czechom. — Bolesław münstenbergski odpiera najazd Czechów, w końcu hołd składa, i odprzedaje im połowę swego księstwa. — Bernard na Świdnicy spokrewniony z Łokietkiem, opiera się dążnościom czeskim. *Książęta Górnio-Szląscy:* podział ich na książąt na Cieszynie, Oświęcimie, Raciborzu, Bytomiu, Opolu, Falkenbergu i Strzelcach. — Powtórne przyjęcie zależności czeskiej. — Wygaśnięcie linii ks. raciborskich, rozwiązana kwestya sukcesyi po nich

109

Rozdział V. (Zamknięcie). Rzut oka na stan ówczesny sąsiednich państw w początkach XIV wieku. — Papieztwo i cesarstwo. — Zwrot polityki czeskiej ku Polsce. — Stan Polski pod rządami udzielnych książąt, nieprzyjazne stosunki ze Szlązkiem. — Wacław II król czeski, rządy jego w Polsce. — Sprawy węgierskie. — Śmierć obu Wacławów. — Władysław Łokietek w Polsce, a Jan ks. luksemburski w Czechach, jego polityka zaborcza, stosunki ze Szlązkiem i Krzyżakami. — Wpływ czeski utrwalony na Szlązku, i poddanie się jego w zależność. — Zrzeczenie się praw Polski do Szlązka przez Kazimierza Wielkiego. — Rozbrat z Polską. — Uwagi co do nowego położenia w jakim się znaleźli książęta

136.

SPIS RZECZY

DRUGIEJ CZĘŚCI.

Wstęp.	I
<i>Książęta Opawsko-Raciborscy</i>	3
Wstęp do Rozdziału I. Zamaczone stosunki państwowe za rządów Jana króla czeskiego. — Niechęć duchowieństwa, zajęcie króla z biskupem wrocławskim. — Najazd granic polskich. — Związek nieprzyjazny dla Jana dochodzi do skutku, cesarz niemiecki i król polski uczestniczą w nim. — Wyprawa Jana ks. świdnickiego, wojna z Polską. — Syn jego Karol cesarzem Niemiec, królem czeskim. — Pokój z Polską i księciem świdnickim. — Zajęcie Łuczycy i Brandenburga. — Jego troskliwe rządy na Szląsku, podniesienie zarządu wrocławskiego do godności wyższej magistratury. — Próba odłączenia diecezji wrocławskiej od metropolii gnieźnieńskiej; biskupi wrocławscy na równi książętom hołd panującemu składać mają. — Uwolnienie dziedzicznych czeskich krajów z pod wpływu sejmów niemieckich	14
Niedoleżne rządy jego syna Waclawa; rozkład państwowy na Szląsku. — Zmiana dynastji panującej w sąsiednich krajach w Węgrzech i Polsce. — Knowania Zygmunta króla Węgier przeciwko rządowi Waclawa, jego uwięzienie. — Zwrot w polityce Waclawa, zbliżenie się jego do Polski, zjazd wspólny z Jagiellą. — Pozbawienie Waclawa godności cesarskiej. — Krwawy rozruch w Wrocławiu. — Zaburzenia w Czechach. — Rzut oka na stanowisko miast i książąt szlązkich za jego panowania	29
Rozdział I. <i>Książęta na Lignicy, Brzegu i Lüben.</i> Rozdział książęstwa, sprzedaż okręgu Grotkowa. — Dział synów Bolesława III. — Waclaw książę na Lignicy a brat Ludwik I książę na Brzegu, wspólne stosunki obu braci. — Potomstwo Ludwika, rozdrobnienie ich udziałów. — Potomstwo Waclawa lignickiego. — Waclaw jego syn biskupem wrocławskim. — Zatargi duchowieństwa szląckiego z królem czeskim, księża wojna.	43

<i>Książęta na Świdnicy, Jaworze i Münsterbergu. Nieprzyjazny stosunek do Czechów ks. Bolesława II, przyłączenie ks. Jaworskiego, związki jego z Polską. — Pogodzenie się z cesarzem Karolem i przekazanie na niego swego dziedzictwa. — Mikołaj i Bolesław II ks. na Münsterbergu.</i>	62
<i>Książęta na Bytomiu i Kozłu. Wygaśnięcie linii, spór o ich dziedzictwo.</i>	73
<i>Książęta na Cieszynie i Oświęcimiu. Kazimierz I, stosunki jego z Czechami; Przemysław I obejmuje rządy połowy miasta Głogowa. — Jan II na Oświęcimiu umiera bezdzietnie. — Połączenie obu księstw i nowy dział synów Przemysła</i>	76
<i>Książęta na Saganie, Głogowie i Oleśnicy. Zajęcie się nimi przez króla Jana. — Czesi obejmują Głogów. — Najazd Polaków, odpadnięcie Wschowy. — Henryk V ks. na Saganie, za wierne usługi otrzymuje od cesarza Karola połowę Głogowa. — Dział jego synów. — Zamieszanie imion książąt na Oleśnicy. — Konrad I, II i III, przyjazne ich usposobienie do Polski.</i>	84
<i>Książęta na Opolu, Strzelcach i Falkenbergu. Połączenie się księstw w osobie Bolesława III i Władysława. — Działy między nimi. — Władysław na usługach Ludwika I kr. Węgier i Polski, otrzymuje ziemię Wieluńską i Ostrzeszowską, sprawuje rządy namiestnicze na Rusi. — Obdarowany ziemią Dobrzyńską i częścią Kujaw. — Zasługi przez niego położone i niechęć Polaków do jego zarządu. — Ze śmiercią brata opiekuje się synowcami, jeden z nich Jan biskupem poznańskim. — Założenie klasztoru Jasnej-góry. — Zmienne jego usposobienie do osoby kr. Jagielly — Połączenie się z Krzyżakami, odmowa hołdu Polsce. — Władysław traci posiadłości polskie, najazd Jagielly na księstwo Opolskie i zawarty rozejm z jego synowcami. — Niespokojny charakter Bolesława ks. opolskiego i Bernarda ks. falkenbergskiego, ich zatargi z Wrocławiem. — Uwięzienie brata ich biskupa Jana w Wrocławiu i jego śmierć</i>	93

Wstęp do Rozdziału II. Rzut oka na stosunki kościelne w Czechach — Wyrobienie się husytyzmu jako stronnictwa politycznego. — Zygmunt królem Czech, opór jemu stawiany. — Popularność wojny z Czechami na Szląsku, który przedsięwzięcie pierwsze kroki zaczepne w 1420 roku. — Gorliwość Szlązaków w popieraniu następnych wojennych wypraw Zygmunta. — Niesumiennność Zygmunta w stosunkach swoich z Polską. — Ofiarowanie Jagiellę korony czeskiej, uwięzienie w Szląsku postów czeskich, idących z podobną propozycją do Witolda w. księcia Litwy. — Zapatrywanie się Polaków na sprawy czeskie, polityka Witolda przeważa, wysłanie do Czech pomocniczego korpusu. — Projekt Zygmunta utworzenia związku w celach nieprzyjaznych Polsce, przystąpienie do niego Szlązka, projekt podziału Polski. — Przymierze Zygmunta z Jagiellą. — Zygmunt Korybut synowiec

Jagielli, na własną rękę wyprawia się do Czech. — Od 1425 r. początki najazdów husyckich na Śląsk, spotkany niedoleżny opór zachęca do dalszych wycieczek. — Bojaźń Zygmunta czynnej interweneyi Jagielli w obronie Śląska. — Zjazd panujących w Łukcu. — Pierwsze kroki pojednania się z Czechami nie udają się Zygmuntowi. — W 1430 r. pierwsze wystąpienie bezpośrednie husytów polskich, usadowienie się ich w górnym Śląsku. — Zającie obronnych pozycji przez husytów w średnim Śląsku. — Zawijające się umowy Ślązka z przewodzcami husytów. — Próby pogodzenia ich z kościołem. — Zbliżenie się Czechów do Polski, wspólna wyprawa przedsiębrana na Krzyżaków. — Wycofanie załóg husyckich ze Ślązka. — Zmiana systemu rządów w Czechach wzbudza zapórę i nieufność Ślązka, wyradza się ztąd zobopólna niechęć. 125

Albert arcyksiążę Austrii królem Czech, cesarzem Niemiec. — Polacy popierają kandydaturę Kazimierza królewicza polskiego; nieudana wyprawa, wyczekująca polityka Ślązka. — Elżbieta wdowa po Albercie, uznana za panującą przez Ślązaków; bezrząd, zamieszane stosunki. — Roszczenia Władysława króla Polski i Węgier do uznania go panującym na Śląsku. — Objęcie rządów w Czechach przez syna Alberta Władysława Pogrobowca, małżeństwo siostry jego z Kazimierzem królem polskim przychodzi do skutku. — Upór Wrocławian złożenia królowi hołdu w Pradze, jego przyjazd do Wrocławia. — Początek niechęci i nieufności przeciwko Podiebradowi namiestnikowi królewskiemu na Czechy. 175

Rozdział II. *Książęta na Lignicy-Brzegu, Lüben, Ohlau-Nimptsch.*

Ludwik II przeciwnik husytów rządzi na Lignicy i Brzegu, zabiegliwość jego w uzbrojeniach. — Najazdy husytów na jego posiadłości. — Rządy pozostałej po nim wdowy. — Smutny stan majątkowy książąt piszących się z Lüben, objęcie przez nich spadku po Ludwiku II. 186

Książęta na Münstenbergu. Jan ostatnim księciem z domu Piastów. — Księstwo dostaje się w dom ks. Opawy, a następnie domowi Podiebradów czeskich 194

Książęta na Oleśnicy-Koźlu i Kancie. Konrad biskup wrocławski popiera dążności Zygmunta, bracia jego pragną równowagę utrzymać w stosunkach z Polską i Krzyżakami. — Zniszczenie księstwa Oleśnickiego i wyprawy Konrada z Kanty na husytów osiadłych w górnym Śląsku. — Biskup rezygnuje z biskupstwa, wznowiona kwestya zależności posiadłości biskupich koronie czeskiej. — Ruchliwy charakter Konrada Białego, najazdy przez niego robione zakończone uwięzieniem go przez synowców i rezygnacyą z księstwa. 200

Książęta na Saganie i połowie Głogowa. Jan I daje początek linii książąt Sagańskich, działy synów jego. — Henryk X obejmuje posiadłości braci Wacława i Henryka IX, przenosi rezydencyę do Frej-

stad, zkąd tytułuje się ks. Koźuchowskim. — Zbliżenie się książąt tego domu do kurfürstów saskich i brandenburskich. 213

Książęta na Opolu i Falkenbergu. Odmienny pogląd tych książąt na sprawę husytyzmu: Bolko V z Małego Głogowa pomaga im. — Bernard Falkenberski przekazuje dziedzictwo na rzecz synowców Jana, Mikołaja i Bolka V; charakter tego ostatniego, jego zajęcia z Polską. 216

Książęta na Cieszynie i połowie Głogowa. Stosunki tych książąt z Polską, nie należą do wypraw ces. Zygmunta. — Władysław księciem na Głogowie, Wacław na Bytomiu sprzedaje Siewierz biskupowi krakowskiemu. — Bolesław II rządzi na Cieszynie z bratem Przemysławem. 225

Książęta na Oświęcimiu i Zatorze. Działy synów Kazimierza. — Najazdy w granice Polski. — Wacław Zatorski lennikiem Polskim, a Jan sprzedaje Oświęcim Polakom. 231

Wstęp do Rozdziału III. Jerzy Podiebrad obrany królem czeskim. — Wrocław odmawia mu posłuszeństwa, nieudana wyprawa książąt szlązkich na miasto. — Przymierze Podiebrada z Kazimierzem królem polskim. — Zwrot w polityce stolicy apostolskiej względem Podiebrada, i ofiarowanie korony czeskiej Kazimierzowi królowi polskiemu, który jej nie przyjmuje. — Wystąpienie Macieja Huniada króla Węgier przeciwko Podiebradowi. — Kroki wojenne rozpoczęte na Szląsku. — Poselstwa i propozycje wzajemne panujących między sobą. — Najazd Węgrów na Czechy, krótkotrwały rozejm. — Maciej koronuje się na króla czeskiego. — Podiebrad ustanawia swoim następcą syna kr. Polskiego. — Smutny stan Szlązka. — Śmierć Podiebrada. — Władysław najstarszy syn króla Polski powołany na tron czeski. — Szląsk trzyma stronę Macieja. — Niedojście do skutku pośrednictwa papieżkiego. — Wyprawa Polaków na Macieja, bezowocne oblężenie Wrocławia. — Surowe obejście się Macieja ze Szlązkiem. — Układem ołomunieckim Szląsk przechodzi pod władzę Macieja, jego rządy. 237

Uznanie przez Szlązaków Władysława Jagiellończyka króla czeskiego za panującego. — Ustawa z 1498 roku ustalająca samorząd krajowy. — Przewaga władzy świeckiej nad duchowną utrwalona układem kołowrackim. — Zjazd króla do Wrocławia, spór Czechów i Węgrów o złożenie hołdu przez Szląsk. — Stan kraju. — Stosunki handlowe z Polską. — Polityka domu Habsburgów co do zabezpieczenia sobie dziedzictwa po Jagiellonach czesko-węgierskich. — Młodociane rządy Ludwika, jego otoczenie, lekceważenie rad Zygmunta króla polskiego. Objęcie po nim spadku przez dom Habsburgów 268

Rozdział III. Książęta na Lignicy i Brzegu. Ubóstwo Fryderyka I-go. — Opuszcza stronę Podiebrada a ofiaruje usługi Maciejowi, od którego ma sobie przyznane księstwo Lignicy. — Jego wyprawa na księcia głogowskiego. — Dział jego synów: Jerzy na Brzegu, Fryderyk II na Lignicy dziedziczy Brzeg po bracie. — Małżeństwo z siostrą królewską podnosi go w znaczeniu. — Namiestnikiem Dolnego Szlązka. 281

Książęta z domu Głogowskiego. Baltazar ks. sagański nie uznaje Podiebrada za panującego, pozbawiony posiadłości. — Jan II z Priebus oddany usługom czeskim przechodzi na stronę Macieja. — Wypędza brata z Saganu i sprzedaje księstwo kurfürstom saskim. — Ze śmiercią Henryka XI ks. koźuchowskiego wojna domowa w Dolnym Szlązku. — Jan II z Priebus obejmuje księstwo Głogowskie, za zachcianki niepodległości wypędzony przez Macieja. 290

Książęta na Oleśnicy. Konrad Czarny wierny sprzymierzeniec Podiebrada. — Prawa sukcesyjne jego żony do ks. Płockiego. — Brat jego Konrad Biały trzyma stronę Polaków, sprzedaje posiadłości królowi Maciejowi. — Przywrócony do księstwa przez Władysława Jagiellończyka 303

Książęta na Cieszynie i połowie Głogowa. Życzliwe usposobienie książąt tego domu dla Podiebrada. — Przemysław II ks. na Cieszynie zagrożony od Macieja ustępuje mu swoich praw dziedzictwa do połowy Głogowa. — Kazimierz III ks. cieszyński mianowany przez Władysława Jagiellończyka namiestnikiem na Szlązk. — Sprawuje rządy w Opawie. 307

Książęta Oświęcimscy na Zatorze, Toszku i Glejwitz. Zająście Przemysła na Toszku z ks. opolskim. — Jan oświęcimski nabywa Glejwitz i Ujest, od których miast się tytułuje. — Potomstwo Wacława ks. na Zatorze sprzedaje księstwo Koronie Polskiej. . . . 317

Książęta Opolscy. Mikołaja I układy z biskupem wrocławskim o Ujest. Narazony w czasie najazdu polskiego dotrwał w wierności Maciejowi. — Rządy Jana II i Mikołaja II. — Sprawa na zebraniu Stanów w Nissie. — Mikołaj II ścięty. — Układy na przeżycie Jana II z księciem opawsko-raciborskim a następnie z Jerzym margb. brandenburg-Anspach. — Jan II obejmuje w posiadanie księstwo Raciborskie. 321

Wstęp do Rozdziału IV. Ferdynand królem czeskim i węgierskim. — Protestantyzm na Szlązku — Polityka domu Habsburgów. — Pierwsze naruszenie przywilejów szlązkich. — Maksymilian II, jego starania o koronę polską. — Rudolf II, wyprawa arcyks. Maksymiliana do Polski. — Potajemne układy Zygmunta III, króla polskiego z domem Habsburgów. — Rozdwojenie w cesarskiej rodzinie. 332

Rozdział IV. <i>Książęta na Lignicy, Brzegu i Wolawie.</i> Fryderyk II zaprowadza protestantyzm — Stosunki z domem margrabiów brandenburskich, umowa z niemi zawarta unieważniona przez cesarza Ferdynanda. — Fryderyk III ks. na Lignicy, smutne jego przejścia, pozbawiony władzy i wolności. — Jerzy II ks. na Brze- gu i Wolawie, świetne rządy, zaufanie ku niemu panujących. — Henryka XI rządy w Lignicy, marnotrawstwo dochodów, poz- bawienie i przywrócenie do rządów, stosunki z Polakami. — Uwięzienie jego i pobyt w Polsce. — Rządy Fryderyka IV. — Książę Joachim-Fryderyk obejmuje władzę nad połączonemi księstwami, opiekuje się kalwinami.	343
--	-----

<i>Książęta na Cieszynie.</i> Małoletność i rządy Wacława-Adama i jego syna Adama-Wacława.	367
---	-----

SPIS RZECZY

TRZECIEJ CZĘŚCI.

Stronnica.

Wstęp I.

Rozdział I. Ogólny pogląd na panujących cesarzów Niemiec, królów Czech. — Związek ewangelików w Czechach. — Patenta cesarza Rudolfa II dla ewangelików. — Maciej II królem Czech. — Młodość i objęcie rządów Jana Krystyana w księstwie Brzegskim, a Jerzego Rudolfa w księstwie Lignickim. — Stan księstwa Cieszyńskiego. — Książę Cieszyński Wacław-Adam przechodzi na łono katolickiego kościoła, namiestnikiem cesarskim w Szlązku, umiera wkrótce. — Jak Krystyan książę Brzegu namiestnikiem. — Stan umysłów w Czechach. — Gwałt dokonany na przedstawicielach cesarza w Pradze. — Stany Szlązkie sprzyjają Czechom. — Kroki wojenne rozpoczęte przeciw Czechom. — Przechylenie się Szlązka na stronę Czechów. — Kurfürst saski pośredniczy bezskutecznie w Pilsen i Eger. — Śmierć Macieja II, Ferdynand II obejmuje rządy. — Unia ewangelicka przychodzi do skutku w Pradze. — Obiór Fryderyka Pfalcgrafa Renu na króla Czech. — Pomoc rzeszy niemieckiej udzielona Ferdynandowi II. — Ucieczka Fryderyka. — Pośrednictwo saskie przychodzi do skutku dla Szlązka. — Akord w Dreźnie podpisany. — Jerzy Rudolf namiestnikiem. — Fryderyk Wilhelm ostatni książę Cieszyński z rodu Piastów

5.

Rozdział II. Król duński staje na czele protestantów. — Jan Krystyan powtórnie żonaty, zabezpiecza dzieciom z pierwszego małżeństwa dziedzictwo księstwa. — Walenstein na czele armii cesarskiej. — Pochód Mansfilda przez Szlązk. — Jerzy Rudolf składa władzę namiestnika. — Książę Oleśnicy powołany do jęj objęcia w ograniczonym zakresie. — Gustaw Adolf król Szwecyi bierze w opiekę protestantów. — Wtargnięcie Szwedów, Sasów, Brandenburczyków w 1631 roku i zajęcie przez nich Szlązka. — Przystąpienie ewangelickich stanów Szlązka do związku ze Szwedami. — Cofnięcie się Sasów. — Jan Krystyan opuszcza Szlązk. — Dwuznaczna polityka saska. — Trudne położenie Szlązka. — Niechęć Ferdynanda II traktowania szlązkich spraw w układach pokojowych z Saksonią. — Pokój Pragski 1635 roku. — Zdanie się Szlązka na łaskę i niełaskę cesarską. — Pacyfikacya

41.

Rozdział III. Francya wchodzi w szranki. — Ferdynand III. — Śmierć Jana Krystyana, jego synowie wspólnie zarządzają księstwem. — Jerzy Rudolf powtórnie namiestnikiem. — Szwedzi w 1639 roku przenoszą wojnę do Szlązka, powtórne ich wkroczenie w 1642 r. pod Torstensonem. — Oblężenie Brzegu. — Lipsk. — Pomoc Danii. — Zajęcie Szlązka od Szwedów. — Pokój Westfalski: skutki jego dla Szlązka. — Śmierć Jerzego Rudolfa. — Dział księstwem Brzegsko-Lignickiem przez synów Jana Krystyana. — Śmierć ostatniej dziedziczki księstwa Cieszyńskiego z domu Piastów. — Jerzy III ks. Brzegu namiestnikiem. — Najście Szwedów w 1655 roku na Polskę. — Leopold I. — Śmierć książąt Brzegu i Lignicy. — Krystyan najmłodszy z braci obejmuje zarząd połączonych księstw. — Ks. Jerzy Wilhelm ostatni męzki potomek z rodu Piastów umiera 1675 roku. — Położenie pozostałych członków familii. — Zamknięcie	72.
Rozdział IV (w kształcie dodatku). Zajęcie Szlązka i przyłączenie do królestwa Pruskiego, przez Fryderyka II	98.
Krótki rys historyczny książąt Jaegersdorf	103.
Genealogia skrócona margrabiów brandenburskich.	106.

